

Zoon van bemanningslid luchtschip C26 bezoekt HKE

Een speciale ontmoeting

JAAP GROENEVELD

Terwijl Sint-Nicolaas op het bordes van het oude gemeentehuis met krachtige stem de schare trouwe gelovigen bedankte voor hun prachtige gezongen welkom, toog een kleine delegatie van het bestuur op zaterdag 24 november 2018 naar Wakkerendijk 1. Bij secretaris Jan de Bruijn was onze verwachte gast uit Engeland, Richard Townsend, aangeland. Zijn vaders luchtschip, overigens zonder zijn vader Arthur Townsend, was op 13 december 1917 gestrand op het naastliggende huis Wakkerendijk 3, de voormalige bakkerij van Heek (zie HKE 2017-4). Onderweg vroeg voorzitter Liesbeth Lemckert zich al af: 'Is het nou een zoon of een kleinzoon?' 'Nee, een zoon.' 'Honderd zal hij niet zijn, maar dan moet hij toch al een eind over de tachtig zijn.' Welnu, wij troffen bij de gastheer een opgetogen en vrolijke jonge oudere en leeftijdgenoot aan van 71 jaar. Hij zat al aan de koffie en borrelde over van enthousiasme. Zijn intocht in Eemnes, met de bus uit Hilversum, was al een bijzondere ervaring. Hij vroeg een politieagent naar 'the bakery of the airship' (de bakkerij van het luchtschip). Die snapte dat niet en stuurde hem naar Tetteroo op 'the market place'. Daar werd hij geconfronteerd met een paar hulp-Sinterklazen die inkopen deden.

RICHARD TOWNSEND OP ZOEK NAAR INFORMATIE

Dankzij internet mag de HKE zich verheugen in een bescheiden belangstelling van over de hele wereld. Wat betreft de gecrashte bommenwerpers hadden we eerder

dit jaar al verwanten van slachtoffers of overlevenden op bezoek uit Australië en de Verenigde Staten van Amerika. Daarbij speelt natuurlijk de Stichting Vrijheidsmonument Eemnes ook een rol. Ook anderen vinden ons, zoals nazaten van emigrantenkinderen. Begin november kregen we een e-mail van een vroegere inwoner van Eemnes, Eelco Bruinsma, die Richard Townsend (1947) hielp. Richard wilde op zaterdag 24 november langskomen. Hij wilde Eemnes, de oude bakkerij en de Oudheidkamer wel eens zien. Zo konden we deze keer wat voorbereiden.

Richard, als jongste kind van zijn laat getrouwde vader, had van één van zijn veel oudere zusters een doos vol spullen over zijn vader gekregen. Hij had wel eens wat mee gekregen over de ongelukkige vlucht en hij wist van de internering in Nederland daarna. De doos was voor hem een goudmijn, waarin overigens de periode 1917-1918 maar een klein onderdeel vormde. Hij wilde daar meer over weten en ging op zoek bij allerhande instanties. De directeur van het Wiltshire Museum in zijn woonplaats Devizes (Wiltshire, Engeland), David Dawson, is een goede vriend van Eelco Bruinsma, die cultureel adviseur en expert erfgoeddigitalisering voor de Europese Commissie is. David Dawson had van Richard gehoord dat hij zocht naar personen in Nederland die hem ter plekke bij zijn onderzoek

Richard voor de oude bakkerij met zicht op de zijde waar de motorgondel bleef haken (foto auteur).

Richard met de kijker van commandant Dixon en zijn hand op het stuk huid (foto auteur).

konden helpen. Hij legde de verbinding met Eelco Bruinsma, die op onze website, bij Archief Eemland (i.v.m. huid van het luchtschip) en Groninger Archieven (i.v.m. internering) informatie vond die Richard in staat stelde het verhaal van zijn vader in Nederland te reconstrueren. Dat kreeg ook aandacht bij de grote herdenking van het einde van de Eerste Wereldoorlog op 11 november 2018 in Devizes.

Jan de Bruijn had al met zijn buurman Bas Groenendijk van de oude bakkerij geregeld dat hij met Richard in de tuin mocht kijken. Uiteindelijk zijn Jan en Richard ook nog binnen geweest. Richard was al aardig op de hoogte, want hij wist dat Heek destijds f600 had gekregen van de Britse ambassade. Jan kon hem vertellen dat zijn grootvader Aart de Bruijn met een jachtgeweer op de ballon zou gaan schieten, maar dat iemand hem gelukkig weerhield. Merlijn van Eijk, auteur van het stuk over de crash in HKE 2017-4, die zich inmiddels ook bij ons had gevoegd, wist te vertellen dat de ramp niet te overzien zou zijn geweest. De gasvulling bestond uit het hoogst brandbare waterstofgas.

Richard had allerhande zaken meegenomen, deels om ons te laten zien, deels om te schenken. Zijn vragen en verhalen wisselden elkaar af, maar omdat hij veel op papier had om ons beschikbaar te stellen, konden we in alle rust de wederwaardigheden van zijn vader daaruit afleiden (zie hierna).

In de Oudheidkamer hadden we een verrassing voor hem: de verrekijker uit het luchtschip, die in Eemnes is gebleven en nu in het bezit is van HKE, en het stuk huid van het luchtschip dat voor de tentoonstelling in bruikleen van Archief Eemland was. Hij mocht beide even aanraken. Met een kwinkslag zei hij: 'I want my father's binoculars back!' (Ik wil mijn vaders verrekijker terug.) – Waar hoorden we zoiets ook al weer? – 'Nee, dat gaat niet Richard, want die was zeker niet van je vader, maar eerder van de commandant.'

ARTHUR CECILE TOWNSEND, DE VADER

Arthur Cecile Townsend werd geboren op 4 maart 1896 en overleed 75 jaar oud op 7 mei 1971. Daar tussenin heeft hij een imposante lijst aan continue dienstverband bij de *Royal Navy*, de *Royal Navy Air Service* (RNAS) en de *Royal Air Force* (RAF). Volgens Richard begon hij in 1910 zijn opleiding als zeekadet. Training ontving hij op *HMS Impregnable*. Alleen van 1912 tot eind 1916 was hij in dienst van de Navy en trok daarmee de hele wereld over vanuit Chatham en hij groeide van lid van de *Boys Service* tot *Leading Seaman*.

In december 1916 werd Arthur overgeplaatst naar de RNAS, eerst in Cranwell, later Pulham, Howden en East Fortune, om als *Petty Officer Mechanic* (onderof-

Arthur C. Townsend, 21 jaar oud (coll. Richard Townsend).

ficier monteur) luchtschepen in de lucht te houden in de rol van *Airship Coxwain* (stuurman).

Voor de lezer moeten we even kort toelichten wat er gebeurde op 12 en 13 december 1917. Onder leiding van hun *Flight Lieutenant* G.C. Kilburn werd de vijfkoppige bemanning met luchtschip C26 erop uitgestuurd om zusterschip C27 te zoeken boven de Noordzee. Ze vonden het niet, want het bleek later al te zijn neergeschoten door een Duitse jager. Ze kregen motorpech aan beide motoren. Dan drijft een luchtschip dus gewoon met de wind mee. Ze beleefden spannende momenten in de mist, want ze raakten het water, maar ze konden nog stijgen door onnodig materiaal over boord te gooien. Bij Poortugaal raakten ze weer de grond en de

bemanning kon ontsnappen, maar Arthur brak daarbij zijn been.

Ze werden natuurlijk geïnterneerd als soldaten van de strijdende partijen. Eerst was dat even in Den Haag, maar Arthur is naar het interneringskamp voor Britten in de stad Groningen overgeplaatst. Eerst was dat naar de leegstaande Rabenhaupt Kazerne, later naar het naastgelegen *Engelse Kamp* aan het Zuiderdiep, door de Britten veelal *Timber Camp* genoemd vanwege de 38 noodgebouwen. Een monument aan de straat Engelse Kamp herinnert eraan. De tekst luidt: 'Alhier was van 1915-1918 het Engelse Kamp Timber Town. Interneringskamp van ruim 1500 Britse Militairen van de First Royal Naval Brigade. Vanuit dit kamp werd 75 jaar geleden op 22 mei 1915 de Engelse Vrijmetselaarsloge Gastvrijheid gesticht'. De mannen verveelden zich eerst stierlijk in het overvolle kamp, zodat er mogelijkheden werden gezocht om hen bezig te houden. Één daarvan was marcheren in de omgeving, maar er ontstonden ook lokale initiatieven op cultureel en sportief gebied, onderwijs en tijdelijk werken buiten het kamp. Na de Wapenstilstand op 11 november 1918 vertrok al een paar dagen later een groep van 900 mannen uit het kamp naar huis via Rotterdam.

Koning George V stak de krijgsgevangenen een hart onder de riem en stuurde brieven aan alle geïnterneerden. Ze ogen persoonlijk geschreven, maar we betwijfelen dat. We hebben een kopie.

Na zijn terugkeer is Arthur op 20 november 1918 ingeschreven in Blandford Depot van de RAF. Ondanks zijn internering was hij op 1 april 1918 al overgeplaatst naar de RAF, maar dat was omdat de RNAS in zijn geheel daarin opging. Hij zou tot april 1920 in Engeland gestationeerd blijven, maar daarna ging hij weer de wijde wereld in. Onder andere naar Egypte en Palestina (1920-1923), Irak en Egypte (1928-1933). Daarna werd het Engeland. In 1932 was hij opgeklommen tot *Warrant Officier 2*.

Onderwijl trouwde Arthur in 1928 met Hazel Antoinette Truckle met wie hij de volgende kinderen kreeg: Fiona (†2018), de tweeling Jacqueline en Josette, Michael en de tweeling Rachel en Richard. Enkele van deze kinderen zijn in het Midden Oosten geboren. Arthur maakte ook de Tweede Wereldoorlog mee als militair en betrad op 2 augustus 1944 Normandië, waarna hij nog in België is geweest tot november 1944. Sinds 1939 was hij *Warrant Officer 1st Class* (onderluitenant). Op 18 november 1949 verliet hij de RAF en werd *postmaster*, hoofd van het postkantoor in Devizes.

Arthur C. Townsend, staand 2^e van rechts, in 1918 met andere Britse geïnterneerden voor een barak van het Engelse Kamp in Groningen (coll. Richard Townsend).

BESLUIT

We wilden het bezoek een feestelijk cachet geven en ook zeker stilstaan bij het vreselijke lot dat bijna een miljoen Britse jonge mannen het leven kostte op de slagvelden en een veelvoud deerlijk verwondde. Wij droegen daarom als ontvangstcomité geïmproviseerde ‘poppies’ (klaprozen). De klapproos was de enige bloem die groeide op het slagveld en hij wordt in het Verenigd Koninkrijk gebruikt als symbool bij de herdenkingen op 11 november. Massa’s vrouwen haken of breien een variant. Wij kregen er als aandenken één. Richard deelde er ook nog uit. Merlijn van Eijk hadden we ook uitgenodigd, want per slot van rekening had hij het stuk geschiedenis over de crash uitgezocht en beschreven (HKE2017-4). Tot slot gaven we Arthur nog een herinneringskaart ter gelegenheid van dit bezoek. Nog na het bezoek is er contact geweest met Richard en hij liet wederom grote waardering blijken voor de warme ontvangst: ‘This was the day of my life!’ De Sintklaas-intocht was daarbij nog een extra bonus.

Van links naar rechts: Jan de Bruijn, Merlijn van Eijk, Richard Townsend, Jaap Groeneveld, Wiebe van IJken (foto Marije Wayper).

